

ARIF MÜFİD MANSEL

Ekrem AKURGAL*

Türkiye'nin kesin anlamıyla ilk gerçek eski çağ tarihçisi ve arkeologu olan bu seçkin bilimadamımızı tanıtmayı bir ulusal görev biliyorum:

Arif Müfid Mansel uluslararası boyutlarda bir ilim adamı, örnek bir hoca, değerli bir müzeci, geniş kültürlü bir aydın ve müstesna niteliklere sahip seçkin bir şahsiyet idi.

Arif Müfid Mansel daha çocukken okul sıralarında Fransızca ve Almanca öğrenmiş, Almanya'da 5 yıllık üniversite öğrenimi süresince Latince ve Yunanca'yı elde etmiş, arkasından İngilizce'yi de bildiği diller arasına katmıştı. Böylece Mansel işe koyulduğunda bir ilim adamı için gerekli olan araçların hepsine sahipti. Ayrıca güçlü mesleki formasyonu, okumaya ve araştırmaya karşı duyduğu derin sevgi ve ilgi onun uluslararası değerinde bir bilimadamı olmasını sağladı.

Arif Müfid Mansel İstanbul Arkeoloji Müzesi Müdür Yardımcısı olduğu yıllarda İstanbul Üniversitesi'nde Eski Çağ Tarihi okutuyordu, çünkü bir arkeoloji kürsüsü henüz kurulmamış bulunuyordu. Mansel 1944'te profesör unvanını almış, 1946'da da Klasik Arkeoloji Bölümü'nü kurmuştu. Mansel'in ilk önce Eski Çağ Tarihi dersleri vermiş olması kendi gelişmesi bakımından olduğu gibi, öğrencilerinin yetiştirilmesi yönünden de çok yararlı olmuştur. Böylece Mansel arkeolojiyi donuk ve yalın bir bilim değil, canlı ve geniş kapsamlı bir uğraş olarak ele almıştır. Mansel'in "Ege ve Yunan Tarihi"ni okuyanlar, arkeolojinin nedenli anlamlı bir meslek olduğunun tadına varmışlardır. Arif Müfid Mansel bir tarihçinin bütünü gören davranışı ile Miken uygarlığından Bizans'ın sonuna değin üç bin yıllık süreç boyunca Akdeniz çevresinde gelişen uygarlıklarla ilgilenmiştir. O, böylece geçmişin yalnız bir tek evresini değil, eski çağın bütününe içeren çalışmalar yapmasını bilmiş bir arkeologtur. Bu kapsamlı uğraşı ve komşu alanlar hakkında elde ettiği geniş bilgi, Mansel'in ufkunu genişletmiş, ona değer

* Ord. Prof. Dr. Ekrem Akurgal. Ankara Üniversitesi emekli öğretim üyesi.

hükümleri verirken ölçülü olmak meziyetini kazandırmıştır.

Türkiye’de ilk Klasik Arkeoloji alan çalışmalarını başlatan, Arif Müfid Mansel olmuştur. Atatürk’ün isteği ve yakın ilgisi ve Türk Tarih Kurumu Asbaşkanı Prof.Dr. Afet İnan’ın da desteği ile onun Yalova’da ve özellikle Trakya yöresinde Lüleburgaz, Kırklareli ve Vize tümülüslerinde yaptığı kazılar Klasik Arkeoloji alanında Türkiye’de gerçekleştirilmiş ilk yöntemli ve sistemli alan çalışmalarıdır. Gün ışığına çıkardığı eserler bugün bile İstanbul arkeoloji müzelerinin en değerli buluntuları arasında yer almaktadır.

Bu başarılı başlangıç giderek yeni kazılarla daha büyük boyutlar kazanmış ve Arif Müfid Mansel Türk Tarih Kurumu adına otuz yıla yakın süre ile yürüttüğü Side ve Perge kazılarıyla Türkiye’nin en başarılı klasik çağlar arkeologu olmuş, dünyanın da en önemli kazıcıları arasında yer almak mutluluğuna erişmiştir.

Mansel’in sayageldiğim başarılarına ek olarak öğretim alanındaki büyük hizmetlerini önemle belirtmek isterim. O gerçekten çok yetenekli bir hoca, derslerine derin bir sevgi ile bağlı bir öğretim üyesi idi. Ders vermenin zevkine varmış ve kendisini hayranlıkla izleyen bir dinleyici topluluğunun sevgisini ve saygısını kazanmıştır.

Arif Müfid Mansel’in yaşamında kitap okumak ve müzik dinlemek sevgisi büyük bir anlam taşımakta idi. Güzel yazılmış, nitelikli basılmış kitaplara hayrandı. Beğendiği meslek ve sanat kitaplarını edinmek ve onları okumak onun en sevdiği uğraşları arasında idi.

Mansel hayata çok bağlı idi. İnsanları ve topluluğu candan severdi. Yalnız kalmak istediği anları çoktu, ancak konuşmak onun için büyük bir gereksinim idi. Dostlarını sever ve sayardı. Hiçkimseye karşı bir sert söz söylememeye dikkat eder, uyarılarını ve eleştirilerini de tatlı sözler ve esprilerle yapardı.

Avrupalı dünya görüşüne bağlı, ünlü arkeoloğumuz, özel yaşantısında bir Osmanlı Bey’i idi. Şişli’de güzel bir evi, Paşabahçe’de şahane bir yalısı, küçük bir yatı vardı. Evinde çeşitli hizmetler gören erkekli, kadınlı yardımcıları bulunuyordu. Yemeklerde, misafir olsun olmasın, bir kişi hizmet eder, bir kadın da iki eli üst üste karnı üzerine konmuş durumda, ayakta, emre amade beklerdi. Alaturka geleneklere göre düzenlenen yemek esnasında gramofonda alafanga müzik çalardı. Mansel’in operalar ve konçertolardan oluşan çok zengin bir plak koleksiyonu vardı. Yemek salonunda sofraya oturmadan önce ve yemekten sonra el yıkamak için bir musluk yer alyordu.

Mansel gezmeyi, özellikle yeni yerler ve ülkeler görmeyi çok severdi. 1972 yılında rahmetli eşim Lemis Akurgal ve ben Mansel'le birlikte arabamız içinde Sofya'ya gittik ve geldik. Bu bir haftalık geziyi biz karı koca sık sık, en iyi duygularla anmışızdır. Mansel, gezi boyunca hep mutlu ve neşeli idi. O, bütün yaşamı boyunca da mutlu ve doygun bir insandı. Evlenmemiş bir kimse olduğu halde hiçbir zaman yalnız kalmadı. Çevresinde her an onu seven ve sayan arkadaşları, dostları, meslektaşları ve öğrencileri eksik olmazdı. Gözlerini de yaşamına uygun bir mutlulukla kapadı. Bir cumartesi günü öğle yemeğinden sonra bir siesta için uzandığı şezlongunda, kendine yakışır bir centilmen sessizliği ile aramızdan ayrıldı.

Arif Müfid Mansel çok az insana nasip olan bir mutlulukla kendini çevresine kabul ettirmiş bir kişi idi. 1973'te Onuncu Uluslararası Klasik Arkeoloji Kongresi'nin başkanlığını yaptı ve ölmeden önce de kendisine 18 Türk ve 64 yabancı meslektaşı tarafından sunulan üç ciltlik "Mansel Armağanı"nı görmek mutluluğuna erdi. Onu yurttan olduğu gibi dünyada da çok kimse her zaman sevgi ve saygı ile anacaktır.